

عوامل موثر در "انسجام گروهی" و ارتباط آنها با "پرخاشگری" و "افکار خودکشی" در سربازان وظیفه

محمدرضا متینی صدر^{*} MSc، رضا کرمی نیا^۱ PhD، محمود گلزاری^۲ PhD.

فرامرز سهرابی^۲ PhD، علی دلاور^۲ PhD، غلامرضا صرامی^۲ PhD

آدرس مکاتبه: گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
matinisadr@yahoo.com

تاریخ اعلام قبولی مقاله: ۸۸/۱۱/۱۲

تاریخ اعلام وصول: ۸۸/۱۰/۱۵

چکیده

اهداف. نقش انسجام گروهی در بهبود روحیه و عملکرد نیروهای نظامی در تحقیقات تایید شده است. از سوی دیگر، پرخاشگری و خودکشی در این نیروها به خصوص در سربازان وظیفه به دلیل مسلح بودن آنان یکی از مشکلات رایج این سازمان‌هاست. البته، پرخاشگری و خودکشی، رخدادی لحظه‌ای نیستند و از فکر شروع شده و سپس به طرح و نقشه و اجرا می‌رسند. به منظور پیشگیری از پرخاشگری و افکار خودکشی ابتدا باید عوامل بازدارنده و تسهیل‌کننده آن را بررسی نمود. هدف از این تحقیق، بررسی عوامل انسجام گروهی و ارتباط آن با پرخاشگری و افکار خودکشی در سربازان وظیفه بود.

روش‌ها. این مطالعه زمینه‌یابی و کاربردی در کلیه سربازان وظیفه یکی از نیروهای نظامی انجام شد و ۲۳۷ سرباز به روش طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسش‌نامه انسجام گروهی "سی‌بلد و کلی"، پرسش‌نامه پرخاشگری "هیوسمان، میلر و زلی" (فرم اصلاح‌شده)، مقیاس افکار خودکشی بک و پرسش‌نامه اطلاعات دموگرافیک محقق ساخته بود. یافته‌ها با ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها. میان عوامل انسجام گروهی، پرخاشگری و افکار خودکشی همبستگی معنی‌داری وجود داشت، ولی برای پیش‌بینی از اعتبار لازم برخوردار نبود. بنابراین، مدل خطی در رگرسیون چندمتغیری تحقیق دارای برآزش مطلوب نبود.

نتیجه‌گیری. عوامل انسجام گروهی در کنترل پرخاشگری و افکار خودکشی در سربازان وظیفه تعیین‌کننده نیستند.

کلیدواژه‌ها: انسجام گروهی، پرخاشگری، افکار خودکشی، سرباز وظیفه

مقدمه

برخی از نیروهای نظامی، به علت احساس تنهایی شدید و عدم دریافت کمک دچار مشکلات سازشی می‌شوند. ناتوانی در حل این مشکلات که ممکن است خود را به صورت آشفتگی‌های هیجانی، افزایش حساسیت به محرک‌های بیرونی، اضطراب، ناراحتی، تغییرات خلقی و افسردگی نشان دهند، باعث اقدام به خودکشی می‌شود [۱]. فراوانی خودکشی موفق در غیرنظامیان ۹ و در نظامیان ۱۲ مورد در هر ۱۰۰ هزار نفر است [۲]. در یک پژوهش که در مورد سربازان آمریکایی صورت گرفته، نتایج حاکی است، نرخ خودکشی در سربازان ایالات متحده، ۱۲/۵ مورد در هر ۱۰۰ هزار نفر گزارش شده است که ۴۸٪ این خودکشی‌ها، مربوط به افراد ۱۷ تا ۲۴ سال است [۳]. از سوی دیگر، در حالی که ۵۰٪ نیروهای نظامی ارتش ایالات متحده، بین ۱۷ تا ۲۶ سال سن دارند [۴]، مطابق آمار منتشره از سوی "مرکز کنترل بیماری‌ها" (CDC) در سال ۲۰۰۴، خودکشی سومین علت مرگ در میان جوانان این گروه سنی بوده و همین مسأله باعث نگرانی عمیق نسبت به موضوع خودکشی در ارتش ایالات متحده شده است [۵]. همچنین به واسطه دسترسی آسان نیروهای نظامی به اسلحه، همبستگی مثبتی میان دسترسی به اسلحه و خطر خودکشی وجود دارد [۶].

خودکشی در میان سربازان حادثه‌ای تصادفی نیست، بلکه در نتیجه جریانی از اندیشه‌ها، رفتارها، موقعیت‌ها و روابط بین‌فردی شکل می‌گیرد که اغلب ممکن است ریشه در قبل از شروع دوران سربازی داشته باشند. بنابراین اقدام به خودکشی در سربازان نباید به عنوان رخدادی لحظه‌ای در نظر گرفته شود، بلکه فرآیندی است که طی زمان توسعه یافته و به مرحله وقوع و بروز می‌رسد [۱]. اقدام به خودکشی همیشه از فکر کردن در خصوص آسیب‌رسانی و از بین بردن خویش آغاز و سپس به مرحله طرح و نقشه می‌رسد و در پایان در صورت مهیا بودن شرایط به صورت حادثه به اجرا درمی‌آید [۲]. در ایران آمار دقیقی از سربازانی که اقدام به خودکشی می‌کنند وجود ندارد. طبق نتایج مطالعه‌ای بین سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۲ در خصوص بیماران بستری در اثر خودکشی در یکی از بیمارستان‌های شهر تهران، ۱۸/۶٪ افراد هیچ‌گونه سابقه نظامی‌گری نداشتند و بقیه به شیوه‌های مختلف شرایط نظامی‌گری را تجربه کرده بودند. در این میان، سربازان وظیفه با ۵۵/۹٪ بیشترین نرخ خودکشی را به خود اختصاص داده بودند [۷].

نقش ارتباطات بین‌فردی در بروز و نیز جلوگیری از اعمال و رفتارهای آسیب‌رسان به خویش و دیگران بسیار حایز اهمیت است و کسانی که دچار پرخاشگری بیشتری هستند، بیشتر افکار و تمایلات خودکشی از خود بروز می‌دهند [۸]. از این نظر، "پرخاشگری واکنشی" سهم عمده‌ای در خطر اقدام به خودکشی را به خود اختصاص می‌دهد [۹]. یکی از موقعیت‌هایی که نقش پرخاشگری در آن می‌تواند تعیین‌کننده باشد محیط نظامی است. میزان شیوع خشونت و پرخاشگری جسمانی

در مردان شاغل در سیستم‌های نظامی ۷٪ گزارش شده است. از سوی دیگر، ۴۳/۳٪ مردان و ۴۰/۳٪ زنان شاغل در محیط‌های نظامی قربانی انواع خشونت و پرخاشگری هستند [۱۰]. مطالعات قبلی صورت گرفته در زمینه پرخاشگری و افکار خودکشی، ارتباط آنها را با عوامل فردی و اجتماعی نشان داده است [۱۱]. این پژوهش‌ها در زمینه عوامل فردی بیشتر بر اثرات افسردگی، ناامیدی، اعتمادبه‌نفس و غیره متمرکز بوده است. در زمینه عوامل اجتماعی، بر اثرات حمایت خانواده، مذهب، حمایت اجتماعی و غیره تاکید بیشتری شده است [۱۲، ۱۳]. به نظر می‌رسد که پژوهش‌های کافی در خصوص مشکلات ارتباط بین‌فردی، به‌عنوان یکی از عوامل مهم "بهبیستی" که می‌تواند در پیشگیری از خودکشی موثر باشد، صورت نگرفته است [۱۰].

اجرای برنامه‌های حمایتی و گروهی در سازمان‌ها، به‌منظور جلوگیری از مشکلات روانی اثربخشی خود را نشان داده است. برای مثال، کاپلان و هولند معتقدند که سلامت یا بیماری روانی بیشتر به فرد یا عملکرد معیوب نهادهای خاصی که فرد در آن رشد می‌کند (مانند خانواده، مدرسه، محیط کار، دانشگاه و غیره) مربوط می‌شود. بنابراین، باید برای داشتن سلامت روان و جلوگیری از اختلالات روان‌شناختی، اراده افراد همراه با خواست این نهادها به‌طور هماهنگ برنامه‌ریزی و مطرح شود [۱۴]. در این میان، "انسجام گروهی" از دیدگاه تجربی تاثیرگذاری خود را بر بسیاری از عملکردهای افراد نشان داده است [۱۵] و به‌عنوان یکی از عوامل مهم در ارتباطات بین‌فردی می‌تواند در عملکرد واحدهایی که لازمه وجود آنها، زندگی و همکاری میان اعضای گروه است (مانند تیم‌های ورزشی، واحدهای نظامی و غیره) موثر باشد [۱۶، ۱۷]. انسجام گروهی متشکل از چند مولفه است و بر اساس روابط بین آنها تبیین می‌شود. "پیوستگی افقی" ارتباط میان اعضای گروه را بیان می‌کند (برای مثال در سربازان، پیوستگی بین اعضا گروه‌هایی هم‌چون دسته و جوخه) که به‌صورت هم‌قطار و هم‌ردیف بدون سلسله مراتب رسمی در کنار هم کار می‌کنند و "پیوستگی عمودی" به روابط میان سربازان با فرمانده، سازمان نظامی و محیط نظامی که به‌صورت رسمی تعریف شده است، اشاره دارد [۱۷]. در این مطالعه با توجه به دوران محدود سربازی و زندگی اجباری گروهی که ناخودآگاه سبب ایجاد انسجام در میان افراد می‌شود، رابطه میان این عامل با عوامل پرخاشگری و افکار خودکشی مورد پژوهش قرار گرفت و امکان استفاده از انسجام گروهی در پیش‌بینی پرخاشگری و افکار خودکشی بررسی شد.

روش‌ها

این مطالعه از نوع تحقیقات زمینه‌یابی و کاربردی است که در کلیه سربازان وظیفه انجام شد. ۲۳۷ سرباز به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای از میان سربازان در دسترس انتخاب شدند. این تعداد از فرمول "تاباک‌نیک و فیئل" در محاسبات رگرسیون چندمتغیری به‌دست آمد [۱۸]. طبق محاسبات، تعداد نمونه‌ها باید بالاتر از ۱۰۷ می‌بود. با توجه

شماره ۶ تا ۱۹ نیز پاسخ دهد؛ در غیر این صورت، یعنی با علامت‌گذاری قسمت صفر در سؤال ۵، نیازی به ادامه پاسخگویی نیست. این مقیاس با آزمون‌های استاندارد شده افسردگی و گرایش به خودکشی همبستگی بالایی از ۰/۹ تا ۰/۹۴ دارد. همچنین، میزان آلفای کرونباخ گزارش شده در مورد این مقیاس از ۰/۸۷ تا ۰/۹۷ است [۲۱].

به منظور حفظ آرامش و امنیت روانی سربازان و ایجاد زمینه پاسخ‌دهی صادقانه، محقق اقدام به آموزش افرادی نمود که در ارایه و جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها با وی همکاری کردند. این افراد از میان دانشجویان و شاغلان در یگان‌های مربوط انتخاب شدند. سوابق فعالیت‌های پژوهشی داشتند و کاملاً در خصوص نحوه برخورد با سربازان در هنگام ارایه پرسش‌نامه و تکمیل و جمع‌آوری آنها توجیه شده بودند. با این حال، محقق قبل از تکمیل پرسش‌نامه‌ها توضیحی به صورت مکتوب به سربازان ارایه نمود. هیچ‌گونه اجبار در تکمیل پرسش‌نامه‌ها وجود نداشت و سعی شد که آنها اطمینان حاصل کنند که اطلاعات‌شان محرمانه و بدون نام و نشانی خواهد بود. ارایه پرسش‌نامه‌ها به صورت انفرادی و حتی‌المقدور در محل‌های غیرخدمتی سربازان مانند آسایشگاه‌ها صورت گرفت تا سربازان مطمئن باشند که به صورت دلخواه و غیرفرمایشی همکاری می‌نمایند. در عین حال تلاش شد که هماهنگی‌های لازم با فرماندهان و رده‌ها صورت گیرد تا دخالت غیرتخصصی در اخذ نتایج تحقیق به حداقل ممکن برسد. کل مدت اجرای پژوهش از تاریخ تصویب آن ۱۰ ماه بود که حدود ۳ ماه به جمع‌آوری داده‌ها اختصاص یافت.

از آنجا که تحقیق حاضر از نوع همبستگی و پیش‌بینی است از ضریب همبستگی پیرسون و تجزیه و تحلیل رگرسیون چندمتغیری استفاده شد. محاسبات با نرم‌افزار آماری SPSS 17 صورت گرفت.

نتایج

اطلاعات دموگرافیک نمونه‌های مورد پژوهش در جدول ۱ و وضعیت افکار خودکشی آنها در جدول ۲ آمده است.

جدول ۳ ماتریس ضرایب همبستگی میان عوامل انسجام گروهی، پرخاشگری و افکار خودکشی را نشان می‌دهد. هر ۴ عامل انسجام گروهی با افکار خودکشی دارای رابطه معنی‌دار و معکوس بودند ($p < 0/01$). از این میان، رابطه عامل انسجام سرباز با فرمانده از عامل‌های دیگر بیشتر بود. به جز مورد "انسجام سرباز با فرمانده" که ارتباط معنی‌دار مثبتی با پرخاشگری داشت، بقیه عوامل ارتباط منفی و معنی‌داری داشتند؛ در کل، انسجام گروهی با پرخاشگری ارتباط معنی‌دار و معکوس داشت ($p < 0/01$). بالاترین همبستگی بین عامل "انسجام سرباز با فرمانده" و عامل "انسجام سرباز با سازمان نظامی" بود ($r = 0/52$). با افزایش مقدار انسجام سربازان با یکدیگر، میزان انسجام سربازان با سازمان و محیط نظامی نیز بیشتر شد.

به سطح تحصیلی زیردیپلم، دیپلم و بالاتر از دیپلم، از هر طبقه به تناسب افرادی انتخاب شدند. تعداد کل نمونه‌ها ۲۵۰ نفر بود که ۱۳ نفر دچار ریزش شدند.

الف) پرسش‌نامه اطلاعات شخصی و سازمانی محقق ساخته که شامل سن، وضعیت تاهل، وضعیت تحصیلی، مدت خدمت، واحد خدمتی، رشته خدمتی، محل زندگی خانواده، وضعیت اقتصادی خانواده، وضعیت مسکن، وضعیت اعتیاد به سیگار و مواد مخدر بود (به دلیل احتراز از ایجاد حساسیت و پیدایش زمینه پاسخ‌گویی صادقانه، از آزمودنی‌ها خواسته شد که از ذکر نام خودداری کنند و به آنان اطمینان داده شد که اطلاعات‌شان محرمانه خواهد بود).

ب) پرسش‌نامه بازنگری شده انسجام گروهی سی‌بلد و کلی که ۳۲ سؤال دارد و از ۴ خرده‌آزمون برای سنجش "انسجام سرباز با سرباز" (۸ سؤال)، "انسجام سرباز با فرمانده" (۱۰ سؤال)، "انسجام سرباز با سازمان" (۸ سؤال) و "انسجام سرباز با محیط نظامی" (۶ سؤال) استفاده می‌کند. ضریب پایایی آن در سربازان فنلاندی ۰/۷۵ گزارش شده است [۱۷]. ضریب پایایی این آزمون در تحقیق حاضر ۰/۹۰ به دست آمد که در حد قابل قبول بود. این پرسش‌نامه از مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت پیروی می‌کند که از "کاملاً مخالفم" (۱ نمره) تا "کاملاً موافقم" (۵ نمره) امتیازبندی شده است. این پرسش‌نامه ابتدا توسط محقق به فارسی و سپس توسط یکی از اساتید زبان مجدداً به انگلیسی ترجمه شد. پس از رفع نقایص، روایی صوری و محتوایی آن توسط تعدادی از اساتید روان‌شناسی و متخصصان نظامی مورد تایید قرار گرفت.

ج) فرم اصلاح شده پرسش‌نامه پرخاشگری هیوسمان، میلر و زللی که از ۲۲ سؤال تشکیل شده است. این پرسش‌نامه دارای ۴ خرده‌آزمون "دعوا" (۵ سؤال)، "زورگویی" (۴ سؤال)، "خشیم" (۵ سؤال) و "حمایت و همکاری" (۸ سؤال) است و در مقیاسی چهاردرجه‌ای از فرد می‌خواهد که براساس تعداد دفعات ارتکاب طی سی روز گذشته، این اعمال را گزارش نماید [۱۹]. این پرسش‌نامه به این دلیل انتخاب شد که بیشترین تمرکز را در خصوص سنجش ارتباطات بین فردی در گروه همسالان و همقطاران در زمینه پرخاشگری دارا بود. ضریب پایایی کل آزمون در تحقیق حاضر ۰/۷۷ به دست آمد که قابل قبول بود [۲۰].

د) پرسش‌نامه افکار و تمایلات خودکشی بک (BSSI) که از ۱۹ سؤال تشکیل شده و به صورت خودسنجی اجرا می‌شود. این پرسش‌نامه به منظور آشکارسازی و اندازه‌گیری شدت نگرش‌ها و طرح‌ریزی برای اقدام به خودکشی تهیه شده و مواردی از قبیل آرزوی مرگ، تمایل به خودکشی فعال، مدت و فراوانی افکار خودکشی، میزان کنترل خود، عوامل بازدارنده و آمادگی فرد برای اقدام به خودکشی را می‌سنجد. هر سؤال از صفر تا ۲ درجه‌بندی شده و پاسخگو باید با توجه به حالت خود یکی از آنها را انتخاب نماید. این پرسش‌نامه ۵ سؤال غربالگری نیز (از ۱ تا ۵) دارد. در صورتی که پاسخگو به پرسش شماره ۵ جواب یک یا دو بدهد، لازم است که بقیه سئوال‌ات را از

جدول ۱) توزیع فراوانی نمونه‌ها براساس مشخصات دموگرافیک

فراوانی ← شاخص	تعداد	درصد
وضعیت تاهل	مجرد	۲۰۶ / ۸۶٪
	متاهل	۳۱ / ۱۳٪
سن (سال)	۱۸-۲۲	۱۴۹ / ۶۳٪
	۲۳-۲۶	۷۸ / ۳۲٪
سطح تحصیلات	بالاتر از ۲۶	۱۰ / ۴٪
	زیر دیپلم	۷۷ / ۳۲٪
مدت خدمت (ماه)	دیپلم	۹۳ / ۳۹٪
	بالای دیپلم	۶۷ / ۲۸٪
محل زندگی خانواده	۰-۸	۷۱ / ۳۰٪
	۸-۱۲	۷۵ / ۳۱٪
محل زندگی خانواده	بالاتر از ۱۲	۹۱ / ۳۸٪
	تهران	۱۷۷ / ۷۴٪
شهرستان	۶۰ / ۲۵٪	

جدول ۴) خلاصه رگرسیون مدل پیش‌بینی

مدل	R همبستگی چندگانه	R ² ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	۰/۳۶۸ (a)	۰/۱۲۵	۰/۱۳۲	۵/۷۲۸۱۹
۲	۰/۴۳۹ (b)	۰/۱۹۲	۰/۱۸۵	۵/۵۴۸۴۲

(a) پیش‌بین پرخاشگری؛ (b) پیش‌بین پرخاشگری و انسجام گروهی

جدول ۵) ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله پیش‌بینی افکار خودکشی

مدل	خطای استاندارد	B	ضریب تغییر	ضریب استاندارد	تضریب معنی دار	سطح معنی دار
ثابت ۱	۱/۹۰۰	-۷/۸۹۷	-	-۴/۱۵۷	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
پرخاشگری	۰/۰۴۲	۰/۲۵۳	۰/۳۶۸	۶/۰۶۹	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
ثابت ۲	۳/۲۵۳	۲/۹۹۰	-	۰/۹۱۹	۰/۳۵۹	۰/۳۵۹
پرخاشگری	۰/۰۴۳	۰/۱۹۶	۰/۲۸۴	۴/۰۵۶۶	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
انسجام گروهی	۰/۰۲۰	-۰/۰۸۰	-۰/۲۵۳	-۴/۰۵۹	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱

جدول ۵، ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله پیش‌بینی را نشان می‌دهد. در مدل ۱، خطای استاندارد B برای مقدار ثابت (عرض از مبدأ) معادل -۷/۸۹۸ و ضریب زاویه (شیب خط) معادل ۰/۲۵۳ بود. ولی در مدل ۲، برای هر دو متغیر پرخاشگری و انسجام گروهی مقدار ثابت (عرض از مبدأ) در خط رگرسیون ۲/۹۹ و ضرایب شیب رگرسیون برای پرخاشگری و انسجام گروهی به ترتیب ۰/۱۹ و -۰/۰۸ بود که با توجه به سطح معنی‌داری ۰/۰۰۰۱، Sig= تصادفی بودن ارتباط بین متغیر مستقل (افکار خودکشی) و متغیرهای وابسته (پرخاشگری و انسجام گروهی) استنباط شد. در نهایت، معادله خط رگرسیون را می‌توان به صورت زیر پیشنهاد نمود.
 $۰/۱۹(پرخاشگری) - ۰/۰۸(انسجام گروهی) = افکار خودکشی$

جدول ۲) وضعیت افکار خودکشی در سربازان

وضعیت	فراوانی	درصد
دارای افکار خودکشی	۳۶	۱۵/۱٪
اقدام به خودکشی از یک تا هفت بار	۲۰	۸/۴٪
اظهار تمایل برای مرگ	۱۲۲	۵۱/۴٪
زندگی و مرگ یکسان است	۵۴	۲۲/۷٪
افکار خودکشی به دلیل فرار از مشکلات	۸	۳/۳٪

جدول ۳) ماتریس ضرایب همبستگی میان عوامل انسجام گروهی، پرخاشگری، افکار خودکشی و انسجام کلی (p < ۰/۰۱)

عوامل انسجام	سرباز با سرباز	سرباز با فرمانده	سرباز با سازمان	سرباز با محیط نظامی	انسجام کلی
سرباز با سرباز	۰/۶۴۲				
سرباز با فرمانده	۰/۴۰۷	۱			
سرباز با سازمان	۰/۳۶۱	۰/۵۲۶	۱		
سرباز با محیط نظامی	۰/۱۹۲	۰/۵۰۰	۰/۳۹۶	۱	
پرخاشگری	-۰/۲۳۰	-۰/۲۹۹	-۰/۲۵۰	-۰/۲۰۱	-۰/۳۳۱
افکار خودکشی	-۰/۲۵۱	-۰/۳۳۴	-۰/۲۳۲	-۰/۲۰۹	-۰/۳۴۷

بحث

به دلیل ۶۳٪ سربازان در محدوده سنی ۲۲-۱۸ سال قرار دارند. از دیدگاه نظری و تجربی، این سربازان از لحاظ پرخاشگری، اقدام به خودکشی و تفکرات مربوط به آن در معرض خطر بیشتری قرار دارند [۲، ۳، ۸]. نتایج همچنین نشان داد که میزان افکار خودکشی در سربازان وظیفه، حدود ۱۵٪ است که این از نرخ افکار خودکشی در جمعیت عادی ایران (۱۲/۷٪) بیشتر است [۲۲]. اقدام به خودکشی در نمونه مورد مطالعه ۸/۴٪ بود که با یافته‌های قبلی مطابقت دارد [۲]. اظهار تمایل برای مرگ در حدود ۵۱٪ سربازان دیده شد که نرخ بالایی است؛ البته، این اظهار تمایل در سؤال ۲ مقیاس بک نمی‌تواند دلیل بر تمایل به مرگ در اثر یأس و ناامیدی باشد. برای این سؤال ۳

جدول ۴، خلاصه رگرسیون مدل پیش‌بینی را نشان می‌دهد. در مدل ۱، یعنی هنگامی که پرخاشگری وارد معادله می‌شود، مقدار R مساوی ۰/۳۶۸ و در مدل ۲، هنگامی که پرخاشگری و انسجام گروهی با هم وارد معادله شدند مقدار R تغییر کرد (۰/۴۳۹).

همان‌گونه که در جداول ۵ و ۶ ملاحظه می‌شود، مقادیر خلاصه رگرسیون نشان‌دهنده برازش ضعیف مدل رگرسیون است که نشان می‌دهد تأثیر انسجام گروهی در کنترل پرخاشگری و افکار خودکشی در سربازان وظیفه تعیین‌کننده نیست (مقادیر نسبتاً کم ضرایب تعیین R^2 تأکید کننده این موضوع است) بنابراین بایستی در مدل متغیرهای دیگری وارد شوند. از میان این متغیرها، شاید متغیرهای مربوط به عوامل قبل از سربازی بیشترین سهم را به خود اختصاص دهند. عوامل مذکور شامل عوامل فردی و محیطی هستند عوامل فردی شامل خصوصیات ارثی و ژنتیک، بیماری‌های جسمی و روانی و عوامل محیطی نیز شامل تاریخچه رشدی فرد مثل خانواده، مدرسه و همسالان سرباز هستند که اثرات این دو دسته از عوامل در تحقیقات نظری و تجربی مورد تأیید قرار گرفته است [۲۳].

به دلیل آنکه سربازان با ویژگی‌های شخصیتی، محیطی، ارتباطی، قومی، فرهنگی، مذهبی و خانوادگی خاص خود در مرحله‌ای حساس از زندگی (حدود ۱۸ سالگی) وارد محیط نظامی می‌شوند و این محیط روابط بین‌فردی و سازمانی ویژه‌ای دارد (گذراندن دوره‌های سخت آموزشی، تحمل ارتباطات غیرمطلوب، تبعیت‌پذیری اجباری علیرغم خواسته سرباز و غیره)، برآیند تمامی این عوامل به علاوه رویدادهای لحظه‌ای و موقعیتی که برای هر سرباز ممکن است رخ دهد (درگیری‌های خانوادگی، طلاق والدین، شکست‌های عشقی، از دست دادن عزیزان و غیره) می‌تواند منجر به تفکر آسیب‌رسانی به خود یا دیگران شود [۱۵، ۱۶، ۱۷].

نتیجه‌گیری

پرخاشگری و افکار خودکشی، زمینه‌ای برای بروز رفتارهای دیگرکشی و خودکشی در سربازان وظیفه است. برای جلوگیری از این رفتارها باید هم از اصلاح روابط بین‌فردی (بهبود و ارتقای انسجام گروهی) و هم از مداخلات دیگر در سه سطح پیشگیری نوع اول، دوم و سوم استفاده نمود، زیرا در بروز افکار خودکشی و نیز رفتارهای پرخاشگرانه، عوامل قبل از سربازی نیز دخالت دارند که باید مد نظر قرار گیرند.

تشکر و قدردانی: بدین‌وسیله از همکاری صمیمانه مدیریت محترم ایمنی و کلیه مسئولانی که محقق را در انجام این پژوهش یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌شود.

منابع

- 1- Fathi-Ashtiani A, Islami H. Evaluation factors causes of suicide and mental damage in troops, from 1989 to 1998. Mil Med J. 2001;3(4):245-50. [Persian]
- 2- Anisi J, Fathi-Ashtiani A, Soltaninezhad A, Amiri M.

گزینه "دوست ندارم بمیرم" (صفر نمره)؛ کمی میل به مرگ در من وجود دارد" (یک نمره)؛ و "دوست دارم بمیرم" (۲ نمره) وجود داشت. جواب به این‌گونه سئوالات احتمالاً به فرهنگ‌های هر قوم و ملتی بستگی دارد. مثلاً ممکن است آمادگی برای مرگ برای افراد مذهبی ارزش یا میل به مرگ در راه آرمان‌های مقدس بسیار افتخارآمیز باشد، لذا این میزان درصد شیوع که در تحقیق حاضر گزارش شده قابل بررسی و ارزیابی است. سؤال شماره ۳ در مقیاس بک یافته قبلی را تصحیح می‌نماید. "دلیل من برای زندگی کردن بیشتر از مردن است" (صفر نمره)؛ "برای من زندگی کردن و مردن تقریباً یکسان است" (یک نمره)؛ و "دلیل من برای مردن بیشتر از زندگی کردن است" (۲ نمره). میزان پاسخ ۱ و ۲ به این پرسش ۲۲/۷٪ بود. این نشان می‌دهد که اظهار تمایل برای مرگ در سؤال شماره ۲ به احتمال زیاد ناشی از استنباط فرهنگی و مذهبی از مرگ در افراد سرباز بوده است. این یافته تأییدکننده نظریه دورکیم است. وی معتقد است در جوامعی که تعلق گروهی و فرهنگی شدید است (جوامع مذهبی) و همانندسازی با گروه بسیار بالاست (تا حدی که موجودیت فردی و شخصی مستقل از موجودیت گروهی نامفهوم می‌شود)، تمایلات و اقدامات خودکشی و خودآسیب‌رسانی از نوع "دگرگرایانه" زیاد می‌شود. البته در مفاهیم مذهبی و فرهنگی، آسیب‌رسانی و خودکشی به‌صورت عمدی مذموم است. ولی در راه دفاع از ارزش‌های مذهبی آسیب‌رسیدن به فرد نه‌تنها مذموم نیست بلکه اجر و ثواب نیز دارد و این همان مفهوم "جانبازی" و "شهادت" است.

نتایج جدول ۳ نشان‌دهنده همبستگی معنی‌دار هر ۴ عامل انسجام گروهی است که در این میان همبستگی سرباز با فرمانده با پرخاشگری و افکار آسیب‌رسانی به خویش زیادتر و به‌صورت معکوس است که تحقیقات تجربی در زمینه رابطه انسجام گروهی و بهبود عملکرد در نیروهای نظامی را تأیید می‌کند [۱۴، ۱۵]. این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که انسجام گروهی که محصول تعاملات بین‌فردی در گروه‌های اجتماعی است، به‌ویژه در گروه‌های کوچک موجب افزایش عملکرد اعضای گروه در زمینه‌های مختلف مانند رضایت شغلی، تغییر تمایلات و سالیق افراد گروه، انگیزه‌های درونی و مشکلات اخلاقی و رفتاری می‌شود. بنابراین، دلیل ارتباط میان انسجام گروهی، پرخاشگری و افکار خودکشی به‌صورت معکوس را از دیدگاه نظری این‌گونه می‌توان تبیین کرد که نحوه ارتباطات بین‌فردی بر افزایش عملکرد مؤثر است. از جمله این عملکردها میزان انعطاف و سازش اعضا با یکدیگر و کنترل پرخاشگری و افکار خودکشی آنان است. در مورد نیروهای نظامی، به‌ویژه سربازان، زندگی جمعی موجب ایجاد هویت گروهی می‌شود و آنها را برای نبرد آماده می‌کند. تمرینات گروهی بسیار مشکل و با هم زندگی کردن اجباری طولانی مدت، "فردی اندیشیدن" را تضعیف و میزان تحمل و انعطاف در مقابل حضور دیگران را تقویت می‌کند و همین باعث کنترل پرخاشگری می‌شود.

- 13- Hirsch J, Ellis JB. Family support and other social factors precipitating suicidal ideation. *Int J Soc Psychiatr.* 1995;41:26-30.
- 14- Theodor K. Mental health promotion: Paradigms and applications. Khajavi A, translator. Tehran: Welfare Organization Publication; 2003. [Persian]
- 15- Griffith J. Multilevel analysis of cohesion's relation to stress, well-being: Identification, disintegration and perceived combat readiness. *Mil Psychol.* 2002;14(3):217-39.
- 16- Beal DJ, Cohen R, Burke MJ, Mc Lendon CL. Cohesion and performance groups: A meta-analytic clarification of construct relation. *J Appl Psychol.* 2003;88(6):989-1004.
- 17- Salo M, Siebold GL. Peer group cohesion in finish conscript service. USA: Research Institute for Behavioral and Social Sciences; 2006.
- 18- Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics. 4th ed. New York: Harper and Collins; 2004.
- 19- Housman LR, Miler NJ. Aggression scale. Karami A, Dorodi A, translators. Tehran: Ravansanji Publication; 2008. [Persian]
- 20- Kaplan RM, Sagozo DB. Mental trial. Delavar A, Dortaj F, Farrokhi NA, translators. Tehran: Arasbaran Publication; 2007. [Persian]
- 21- Anisi J, Fathi-Ashtiani A, Salimi H, Ahmadi Kh. Credit assessment of Beck Scale for Suicidal Ideation (BSSI) in soldiers. *Mil Med J.* 2005;7(1):33-7. [Persian]
- 22- Malakauti SK, Nogomi M, Bolhari J, Hakimshoostari M, Poshtmashhidi M, De Leo D. Prevalence of suicide thoughts, plans and attempts in a community sample from Karaj, Iran. *Community Ment Health J.* 2009;45:37-41. [Persian]
- 23- Orbach I, Gilboa SE, Sheffer A, Meged S, Stein D. Negative bodily self in suicide attempters. *Suicide Life Threat Behav.* 2006;36:136-53.
- Prevalence of suicide ideation and related factors among troops. *Mil Med J.* 2006;8(2):113-8. [Persian]
- 3- Helmkamp JC. Suicides in the military, 1980-1992. *Mil Med J.* 1995;160(2):45-50.
- 4- Eaton KM, Messer SC, Willson AL, Hoge CN. Strengthening the validity of population-based suicide rate comparisons: An illustration using U.S military and civilian data. *Suicide Life Threat Behav.* 2006;36:182-91.
- 5- Suicide and the Military [homepage on the Internet]. The Association; c1996-2009 [updated 2009 Aug 2; cited 2007 Nov 20]. Suicide is increasing in America and the world. Available from: <http://suicide.suite101.com>
- 6- Humeau M, Papet N, Jaafari N, Gotzamanis L, Lafay N, Senson J. Availability of firearms and risk of suicide: A review of the literature. *Ann Medica.* 2007;2(3):45-8.
- 7- Karami GR, Amiri M, Ameli J. Study of suicide in patients admitted in the psychiatry ward of Baqiyatallah hospital from 2001 to 2003. *Mil Med J.* 2005;7(4):305-12. [Persian]
- 8- Nouhi S, Mahyar A, Tolaei A, Karami GR. Assessment of aggression in PTSD patients referred to psychiatric ward of Baqiyatallah hospital in 1384. *Mil Med J.* 2006;8(3):181-5. [Persian]
- 9- Conner KR, Duberstein PR, Conwell KQ, Eric D. Reactive aggression and suicide: Theory and evidence. *Aggress Violent Behav.* 2003;8(4):413-32.
- 10- Ernest AA, Nick TG, Weiss SJ, Haury D. Domestic violence in an Inner-city ED. *Ann Emerg Med* August. 1997;30:190-7.
- 11- Zhang J. Interpersonal relations and suicide ideation in China. *Genet Soc Gen Psycholo Monogr.* 1998;124(1):79-94.
- 12- Deman AE, Labreche-Gauthier L. Suicide ideation and community support: An evaluation of two programs. *J Clin Psychol.* 1994;47(1):57-60.

Factors effective on "group cohesion" and their relations with "aggression" and "suicide ideation" in conscript soldiers

Matini Sadr M. R. *, Karaminia R.¹, Golzari M. ²,
Sohrabi F. ², Delavar A. ², Sarrami Gh. R. ²

*Address: Department of Psychology, Faculty of Psychology & Humanities,
Allame Tabatabayee University, Tehran, Iran
matinisadr@yahoo.com*

Submission Date: 5/1/2010

Acceptation Date: 1/2/2010

Abstract:

Aims. The role of group cohesion in improving morale and performance of military forces has confirmed in investigations. On the other hand, aggression and suicide are common problems of these forces, especially in conscript soldiers due to their armed. Of course, aggression and suicide are not moment events and have been started of thought and followed to design and implement. In order to prevent the aggression and suicide ideation, must first the factors of their inhibition and facilitates be studied. The aim of this study was to evaluate the factors of group cohesion and their relation with aggression and suicidal ideation in conscript soldiers.

Methods. This survey and applied research was performed in all conscript soldiers of one of the military forces and 237 soldiers were selected by categorized sampling method. The instruments were *Siebold & Kelly* group cohesion questionnaire, *Huesmann, Miller & Zelli* aggression questionnaire (revised version), *Beck* scale for suicide ideation (BSSI) and the researcher-made demographic questionnaire. Data was analyzed by *Pearson* correlation coefficient and multiple regressions.

Results. There was a significant correlation among group cohesion's factors, aggression and suicide ideation, but they were not valid for predicting. Therefore, linear model had not a good fitness in multiple regressions.

Conclusion. Group cohesion's factors are not determinants in control of aggression and suicidal ideation.

Keywords: Group Cohesion, Aggression, Suicidal Ideation, Conscript Soldiers

---

1- Faculty of Medicine, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2- Faculty of Psychology & Humanities, Allame Tabatabayee University, Tehran, Iran